de Bibliotheek Utrecht

Gemeente Utrecht
T.a.v. de heren R. van Gurp en S. van Weyenberg
cc. de politieke partijen in de gemeenteraad

per e-mail verzonden

Datum: 19 april 2022
Betreft: Bibliotheek Utrecht
Kenmerk: 22.04.104

Geachte heer van Gurp en heer van Weyenberg,

Graag vraagt de Bibliotheek Utrecht, in het licht van de besprekingen ter vorming van een nieuwe college van B&W voor de stad Utrecht, uw aandacht voor het volgende.

Openbare bibliotheken in heel Nederland hebben steeds meer een bredere maatschappelijke-educatieve functie. Zoals beschreven in de Bibliotheekwet en het Bibliotheekconvenant 2020-2023 vervult de moderne bibliotheek naast de functie van boekenuitleen meerdere rollen: het stimuleren van lezen, participatie in de informatiesamenleving mogelijk maken en een leven lang leren bevorderen. Bibliotheken vervullen daarmee meer dan vroeger een rol als een plek voor ontmoeting en persoonlijke ontwikkeling in de wijken. Daarbij wordt nauw samengewerkt met vele partners en Utrechters. Ook de Bibliotheek Utrecht kiest nadrukkelijk voor deze koers.

Daarbij staat de Bibliotheek Utrecht voor de opgave het vestigingennetwerk te herijken. Er wordt een groei van 100.000 inwoners tot 2040 verwacht, hetgeen vraagt om een heroriëntatie van de wijkbibliotheken over de stad. De bredere taak en meer partners die van ons netwerk gebruik willen maken behoeven nieuwe en andere faciliteiten. Dat is een kwetsbare operatie. Het netwerk van dertien bibliotheken in de stad vormt een sterke sociale infrastructuur, waar niet alleen Utrechters, maar ook vele educatieve, maatschappelijke en culturele partners in de stad intensief gebruik van maken. Doorontwikkeling hiervan moet in samenwerking.

Financieel tekort

We worden daarnaast, bij ongewijzigd beleid, geconfronteerd met een structureel tekort op de begroting 2023 van ca. € 1,3 miljoen euro. Dit loopt in de jaren daarna op tot ca. € 1,5 miljoen. Dit tekort is ontstaan door een combinatie van historische en actuele oorzaken. Op hoofdlijnen zijn dat:

- een korting op de subsidie ten gevolge van ambitieuze afspraken uit 2013 over een subsidiesuppletie.
- prijsstijgingen die de indexatie ver te boven gaan, waaronder hogere kosten voor onderhoud van dertien Bibliotheken van de Wijken en energie.
- noodzakelijke investeringen in ICT (o.a. security) en innovatie om toekomstbestendig te zijn.

Dit is verder toegelicht in de brief van wethouder Klein aan de gemeenteraad van 18 maart jl. Naast het tekort is een incidentele investering nodig voor de organisatieontwikkeling van naar schatting € 750.000.

Bezuinigen of doorontwikkelen?
Wij zien twee heel verschillende oplossingsrichtingen voor dit probleem: bezuinigen of ontwikkelen. Wij hebben het adviesbureau AEF gevraagd beide scenario's uit te werken. Het resultaat daarvan stuur ik u bijgaand. Het betreft een uitwerking op hoofdlijnen. Het rapport maakt de consequenties van beide scenario's duidelijk.

Bezuinigingsscenario: 3 tot 5 Bibliotheken van de Wijken sluiten en reorganiseren
Omdat een groot deel van onze kosten zijn gerelateerd aan huisvesting kan ik nu reeds aangeven dat in dit scenario op korte termijn onvermijdelijk meerdere Bibliotheken van de Wijken de deuren zullen moeten sluiten. In het rapport van AEF vindt u een analyse van de huidige vestigingen. Op basis van die analyse zijn dat 3 tot 5 vestigingen. Dat betekent dat veel Utrechters de bibliotheek niet meer nabij hebben. Met name inwoners uit meer kwetsbare wijken maken alleen gebruik van voorzieningen als ze in de buurt zijn. Ook maatschappelijke en educatieve partners kunnen veel minder gebruik maken van de bibliotheek als vertrouwde plek voor activiteiten. De Bibliotheek zal daarnaast ook moeten bezuinigen op personele kosten. Dat betekent dat we onze wettelijke taken, zoals bijdragen aan (digitale) geletterdheid en een leven lang leren, in mindere mate kunnen uitoefenen. Dit scenario leidt onvermijdelijk tot frictiekosten, geld dat de Bibliotheek nu niet heeft.

Ontwikkelscenario: maak de sociale infrastructuur van Bibliotheken van de Wijken toekomstbestendig
Dit scenario gaat uit van een vast subsidiebedrag per inwoner om vervolgens de Bibliotheek te laten meegroeien met de groei van stad. Een toename van het aantal inwoners leidt tot een toename van de subsidie aan de Bibliotheek.
Dit uitgangspunt biedt voldoende financiële armslag om enerzijds als bibliotheek invulling te geven aan onze steeds breder wordende maatschappelijk-educatieve taak en anderzijds ons vestigingennetwerk te vernieuwen in benodigde faciliteiten en beter te spreiden over de stad. In de eerste jaren kost dit scenario extra subsidiegeld voor incidentele investeringen in huisvesting en technologie, frictiekosten en een transitiebudget voor 4 jaar om toe te werken naar een neutraal en positief exploitatieresultaat.

Onze vraag aan u
Wij vragen u te overwegen om het volgende op te nemen in het coalitieakkoord:

1. Tijd en bijbehorend budget voor 2023
Wij vragen aan de gemeente, aan de gemeenteraad, aan de partijen die nu aan het onderhandelen zijn nu in eerste instantie tijd. Wij realiseren ons goed dat zo maar instappen op een ontwikkelscenario van de huisvesting (op hoofdlijnen) te snel gaat. Tegelijk denken we dat dit scenario veel aanknopingspunten biedt om samen urgente maatschappelijke vraagstukken aan te pakken. Denk aan het ontwikkelen van democratische burgerschapsvaardigheden, bewustwording rondom de digitale stad of schaduwonderwijs/huiswerkbegeleiding. En ook om de Bibliotheek als publiek platform nog beter te wortelen in Utrechtse wijken. We willen daarom dit scenario samen met de gemeente en met onze maatschappelijke partners verder uitwerken. Daar hebben we tijd voor nodig.

Om die reden vragen wij om in het coalitieakkoord op te nemen om incidenteel het geschatte tekort voor 2023 van € 1,3 miljoen aan te vullen. Indien dat niet mogelijk is, dan zal ik als directeur-bestuurder helaas per 1 september het scenario bezuinigen in gang moeten zetten. We zullen dan de sluiting van meerdere vestigingen voorbereiden en een reorganisatie starten.

2. Het ontwikkelscenario mogelijk te maken: laat de bibliotheek meegroeien met de stad en koppel de subsidie daaraan

De bibliotheek heeft een steeds bredere maatschappelijk-educatieve taak. Daaraan willen we samen met de gemeente en maatschappelijke partners vorm geven. De stad zal gaan groeien en van de bibliotheek mag verwacht worden dat ze mee groeit. Daarom vragen wij u om de basis van de subsidie op basis van het inwoneraantal te berekenen, in plaats van uit te gaan van de huidige vaste bekostiging. Dit uitgangspunt maakt het mogelijk voor de bibliotheek om zich verder te ontwikkelen. Wij denken dat de stad daar profijt van heeft.

Uiteraard ben ik bereid te allen tijde deze brief en het rapport van AEF toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Deirdre Carasso
Directeur-bestuurder Bibliotheek Utrecht